

1. ΓΙΑΤΙ ΑΛΛΑΞΑΜΕ ΤΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: ...29/05/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: ...29/05/2026

Σελίδα: 1

ΠΕΡΣΕΥΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ /
INTIME NEWS

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΓΙΑΤΙ ΑΛΛΑΞΑΜΕ ΤΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

ΣΕΛΙΔΑ 7

Παρασκευή 29 Μαΐου 2026

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ • 7

Απόστολος Γεωργιάδης, ομότιμος και επίτιμος καθηγητής της Νομικής Σχολής Αθηνών, μέλος της Ακαδημίας Αθηνών

Οι συνθήκες άλλαξαν, δεν είμαστε πια στο 1946

Ο εμπνευστής του νέου Κληρονομικού Δικαίου μιλάει για τις μεγάλες αλλαγές και πώς αυτές διευκολύνουν τη ζωή των πολιτών

Συνέντευξη στη ΣΟΦΙΑ ΣΠΙΓΟΥ

Κορυφαίος νομικός, προσωπικότητα που έχει ταυτίσει το όνομά του με το Αστικό Δίκαιο στην Ελλάδα, έχοντας διαγράψει μια σπουδαία διαδρομή ως μάχιμος δικηγόρος, πανεπιστημιακός δάσκαλος και ακαδημαϊκός. Ο «εμπνευστής» του νέου Κληρονομικού Δικαίου Απόστολος Γεωργιάδης, ομότιμος και επίτιμος καθηγητής της Νομικής Σχολής Αθηνών, μέλος της Ακαδημίας Αθηνών και πρώτος πρόεδρος της Ένωσης Αστικολόγων Ελλάδος, συγκαταλέγεται εδώ και δεκαετίες στις πλέον emblematic μορφές της ελληνικής νομικής επιστήμης.

Η αγάπη για τα νομικά και η εντυπωσιακή ακαδημαϊκή πορεία ενός παιδιού της επαρχίας, που μεγάλωσε «στα δύσκολα χρόνια του πολέμου και του Εμφυλίου», όπως λέει ο ίδιος, ξεκινάει από τα πρώτα χρόνια της ζωής του στην Καλαμάτα, παρακολουθώντας τον πατέρα του στα δικαστήρια της περιοχής. Αργότερα, η επαφή του με σπουδαίους δασκάλους διαμόρφωσαν καθοριστικά την πορεία του. Θυμιάται ιδιαίτερα τον καθηγητή Ιωάννη Σόντη, ο οποίος τον παρότρυνε να μάθει γερμανικά και του χάρισε ένα γερμανικό νομικό βιβλίο. «Να προσπαθώ με το λεξικό να διαβάσω μία μία λέξη να καταλάβω τι είναι... ιδίως δε ότι μου έκανε ο καθηγητής μου την τιμή να μου δώσει βιβλίο, μου έδωσε μεγάλη χαρά», θυμάται. Πτυχία με άριστα και υποτροφίες, οδήγησαν το 1962 στην ανακρίση του σε διάκτορα της Νομικής Σχολής του Μονάχου. «Με κράτησαν στη Γερμανία, με έκαναν καθηγητή αλλά εγώ αναστομάζω... γιατί να διδάσκω τα Γερμανόπουλα; Δεν θα ήταν καλύτερα να διδάξω στην Ελλάδα».

Μια ομίλια του το 2023 στο αμφιθέατρο του Μουσείου της Ακρόπολης, στην οποία υπογράμμιζε εμφατικά ότι «το Οικογενειακό Δίκαιο είχε αλλάξει δέκα φορές από τη μεγάλη μεταρρύθμιση του 1983 έως σήμερα», ενώ το Κληρονομικό Δίκαιο παρέμενε καθλωμένο στις αντιλήψεις του 1946, βρήκε ευχόκατα στο υπουργείο Δικαιοσύνης. Ο πρόεδρος της επιτροπής για την αναμόρφωση του Κληρονομικού Δικαίου, που πλέον είναι νόμος του κράτους (5303/2026), στη συνέντευξή του στην «Κ» μιλάει για τις μεγάλες αλλαγές.

— Το Κληρονομικό Δίκαιο παρέμενε «ανέγγαχτο» για σχεδόν οκτώ δεκαετίες. Τι ήταν αυτό που κατέστησε πλέον επιτακτική την αναμόρφωσή του;

— Οι συνθήκες έχουν αλλάξει. Δεν είναι πλέον αυτό που ξέραμε το 1946. Δεν υπάρχει η ευρεία οικογένεια με γονείς, παππούδες, φίλους. Σήμερα είναι η πυρηνική οικογένεια. Υπάρχουν άλλες μορφές συμβίωσης που διαφέρουν πολύ. Και αυτές οι

«Ενα θέμα το οποίο μας βασάνισε ήταν αυτό της ευθύνης του κληρονόμου για τα χρέη της κληρονομιάς. Μας έφερε σε όρια περίπου δικασμού της επιτροπής. Με το νέο πλαίσιο, ο κληρονόμος δεν θα ευθύνεται πλέον με τη δική του περιουσία για τα χρέη της κληρονομιάς», επισημαίνει ο Απόστολος Γεωργιάδης, που έχει ταυτίσει το όνομά του με το Αστικό Δίκαιο στην Ελλάδα, έχοντας διαγράψει σπουδαία διαδρομή ως μάχιμος δικηγόρος, πανεπιστημιακός δάσκαλος και ακαδημαϊκός.

«Δεν υπάρχει σήμερα η ευρεία οικογένεια με γονείς, παππούδες, φίλους, αλλά η πυρηνική οικογένεια. Υπάρχουν μορφές συμβίωσης που διαφέρουν πολύ. Και αυτές οι οικογένειες ήταν αρρυθμιστές».

οικογένειες μέχρι σήμερα ήταν αρρυθμιστές. Ο νόμος δεν τις προβλέπει πουθενά. Άλλο ένα πρόβλημα ήταν οι συγκυρίες. Να γινόμαστε όλοι συγκυρίες επί όλων, με αποτέλεσμα πολλά ακίνητα να απαξιωνόταν, να ερημίζονταν, ενώ επιχειρήσεις οι οποίες κληρονομούσαν από περισσότερους κληρονόμους, οι οποίοι τοσάκωναν ως προς τη διοίκηση, να κλείνουν ή να καταστρέφονταν.

— Θα σταχυολογήσετε κάποιες βασικές αλλαγές;

— Νομίζω φτιάξαμε έναν νόμο που θα διευκόλυνε τη ζωή των πολιτών. Ενισχύσαμε τον ή τη σύζυγο, δίνοντας τη δυνατότητα να ζητήσει επικαρπία σε ακίνητο και όχι μόνο συγκυριότητα.

Δώσαμε επίσης δικαιώματα στον σύντροφο ζωής, αλλά με ασφαλιστικές δικλίδες, ώστε να αποδεικνύεται πραγματική κοινή ζωή. Έτσι, όταν δεν υπάρχουν σύζυγος, σύντροφος με σύμφωνο συμβίωσης ή συγγενείς, ο σύντροφος μπορεί να προηγηθεί του Δημοσίου στην κληρονομική διαδοχή. Παράλληλα, μετατρέψαμε τη νόμιμη μοίρα σε εννοική αξίωση, ώστε να αποφεύγονται οι ακούσιες συνδιοικήσεις και να ενισχύεται η πραγματική βούληση του διαθέτη.

— Τι είναι ο θεσμός των κληρονομικών συμβάσεων που εισήχθη πλέον στο Κληρονομικό Δίκαιο και ποια ζητήματα λύνει για τον πολίτη;

— Ήταν πρόβλημα η απόλυτη απαγόρευση των κληρονομικών συμβάσεων. Θυμιάει έναν ξενόδοχο που ήθελε να αφήσει το ξενοδοχείο στην κόρη του, η οποία εργαζόταν ήδη στην επιχείρησή του, αλλά ταυτόχρονα να βοηθήσει οικονομικά τον γιο του από προηγούμενο γάμο να ξεκινήσει τη δική του επαγγελματική πορεία. Τότε δεν μπορούσε να το κάνει. Με τον νέο νόμο θα μπορεί με μια σύμβαση να συμφωνήσει να αφήσει μετά τον θάνατό του την επιχείρηση στο κορίτσι και ταυτόχρονα να δώσει σήμερα στον γιο του

ένα ποσό για να ξεκινήσει ένα επαγγελματικό βήμα. Με το νέο πλαίσιο θα μπορεί με συμβολαιογραφική σύμβαση να ρυθμίζει δεσμευτικά την περιουσία του όσο ζει και να μη στριγκνάζει όλα αποκλειστικά σε μια διαθήκη που ανακαλείται ανά πάσα στιγμή.

— Από τις 28 συνεδριάσεις της επιτροπής, υπήρξε κάποια «δύσκολη» στην οποία καταγράφηκαν μεγάλες διαφωνίες;

— Ενα θέμα το οποίο μας βασάνισε ήταν αυτό της ευθύνης του κληρονόμου για τα χρέη της κληρονομιάς. Εκεί υπήρχαν απόψεις που έλεγαν ότι πρέπει να λάβουμε υπόψη μας, όχι μόνο τους κληρονόμους, αλλά και τους δανειστές, οι οποίοι πολλές φορές είναι τράπεζες, διότι τα υπερκρεμώμενα νοκομικά έχουν με τον χρόνο μεταλλαχθεί σε υπερκρεμώμενες κληρονομίες. Αυτό ήταν ένα θέμα το οποίο μας έφερε σε όρια περίπου δικασμού της επιτροπής. Πιτώντας συνεδρίες, πολλές φορές αργίες, με συζητήσεις αλλά σε επίπεδο βεβαίως ευγενικό. Όταν μετουσιώσαμε τις αποφάσεις της ευρείας επιτροπής σε κείμενο νόμου, συνεδρίσαμε ξανά, τα ανακοινώσαμε και συμφωνήσαμε. Με το νέο πλαίσιο, ο κληρονόμος δεν θα ευθύνεται

«Προβλέψαμε τη λεγόμενη εκ του νόμου κληροδοσία για τους κληρονόμους ηλικιωμένων και βάλαμε ασφαλιστικές δικλίδες στην ιδιογράφηση διαθήκης, τον μεγάλο «ασθενή» του Κληρονομικού Δικαίου».

πλέον με τη δική του περιουσία για τα χρέη της κληρονομιάς, παρά μόνον εάν επιλέξει ρητά να το κάνει και οι υποχρεώσεις προς τους πιστωτές θα καλύπτονται από το ενεργητικό της κληρονομιάς.

— Υπάρχουν ρυθμίσεις που έχουν ιδιαίτερη αξία και έχουν περάσει κάτω από το «ραντάρι»;

— Υπάρχουν μερικές ρυθμίσεις που δεν είναι τόσο σημαντικές, αλλά παρά ταύτα έχουν μια σημασία. Σήμερα, με τη μεγέθυνση του ορίου ζωής των ανθρώπων, η τάση παγκοσμίως είναι οι μεγάλοι άνθρωποι να πεθαίνουν στα σπλάχνα τους, να μη βασανίζονται σε γηροκομεία ή σε περιβάλλοντα εκτός σπιτιού. Αυτό προϋποθέτει να

υπάρχει βοήθος. Αυτός ο οποίος αφιερώνει τον χρόνο και τη φροντίδα του χωρίς να έχει νομική υποχρέωση. Όταν κάποιος, είτε συγγενής είτε εξωτικός, αφιερώνει τον χρόνο του για να φροντίσει έναν άνθρωπο μεγάλης ηλικίας, τότε αυτός να μπορεί να πάρει ένα κομμάτι από την περιουσία του κληρονομούμενου. Και προβλέψαμε τη λεγόμενη εκ του νόμου κληροδοσία για τον φροντιστή. Αυτό είναι ένας νεότεριος.

— Μελετήσατε νομοθεσία άλλων κρατών; Υιοθετήσατε ρυθμίσεις τους;

— Λάβαμε υπόψη μας μεταρρυθμίσεις άλλων κρατών και όπου κρίναμε ότι ήταν χρήσιμες τις ακολουθήσαμε. Δεν υιοθετήσαμε όμως ρυθμίσεις μόνο επειδή εφαρμόζονται στο εξωτερικό. Για παράδειγμα, σε κάποιες χώρες καταργήθηκε η νόμιμη μοίρα των γονέων, λόγω της αύξησης του προσδόκιμου ζωής. Εμείς είδαμε ότι η κατάργηση της νόμιμης μοίρας για τους γονείς, ακόμη κι αν δεν έχει πλέον μεγάλη πρακτική σημασία, θα ήταν κάτι αντίθετο προς την οικογένεια όπως υπάρχει στην Ελλάδα, όπου νέοι άνθρωποι ζουν ακόμη με τους γονείς τους. Θα πχούσε παράξενα.

— Η κατάργηση της ιδιογράφου διαθήκης είχε τελικά τεθεί ως θέμα ή δεν υπήρξε ως σκέψη;

— Οχι. Εδώ πρέπει να πούμε ότι έγινε μια παρανόηση. Εμείς προσπαθήσαμε να δούμε εάν υπήρχε τρόπος να αντικαταστήσουμε την ιδιογράφη διαθήκη με την ψηφιακή. Και πράγματι ψάξαμε, ήρθαμε σε επαφή και με πρεσβείες ξένων κρατών. Δεν είδαμε πουθενά να μπορούμε να αντικαταστήσουμε την ιδιογράφη διαθήκη με την ψηφιακή. Η προσπάθεια ήταν να αντικαταστήσουμε την ιδιογράφη διαθήκη, που είναι η πιο απλή διαθήκη.

— Και η πιο προβληματική ίσως;

— Η ιδιογράφη διαθήκη ήταν πάντοτε ο μεγάλος «ασθενής» του κληρονομικού μας δικαίου. Πολλές φορές συντάσσονταν πλαστές διαθήκες για να αποφευχθούν οι κληρονόμοι τη διπλή φορολόγηση – και φόρο αποδοχής κληρονομιάς και φόρο διανομής. Πείσθηκε το υπουργείο Οικονομικών, που πάντοτε δεν θέλει να χάνει φόρους, να είναι ενιαίος ο φόρος, δηλαδή με την αποδοχή να μπορούμε να κάνουμε και διανομή, να μην έχουμε δύο φορές φόρο και να εξαλείψουμε αυτό το φαινόμενο της με «καλή θέληση» πλαστές διαθήκες. Από εκεί και πέρα, για τις πραγματικά ποινικές περιπτώσεις βάλουμε ασφαλιστικές δικλίδες, όπως η υποχρεωτική κατάθεση της ιδιογράφου διαθήκης σε συμβολαιογράφο προς φύλαξη. Προσπαθήσαμε όμως να περιορίσουμε το φαινόμενο όσο περισσότερο μπορούμε.

1. ΓΙΑΤΙ ΑΛΛΑΞΑΜΕ ΤΟ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημ. Έκδοσης: . . . 29/05/2026 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 29/05/2026

Σελίδα: 7

Η υπερνομοθέτηση δεν είναι ξένη προς τη νοοτροπία του Έλληνα

Με τη νηφαλιότητα του πανεπιστημιακού δασκάλου και τη ματιά ενός ανθρώπου που έχει διαντρέξει επί δεκαετίες το σύνολο σχεδόν της ελληνικής νομικής πραγματικότητας, ο καθηγητής Απόστολος Γεωργιάδης δίνει τη δική του οπτική για την υπερνομοθέτηση, την κριτική στη δικαιοσύνη, τις νομικές σχολές των μη κρατικών πανεπιστημίων, την επέλαση της τεχνητής νομοσύνης στο δικηγορικό επάγγελμα, αλλά και τη συνταγματική αναθεώρηση.

— Θεωρείτε ότι η συνεχής παραγωγή νέων ρυθμίσεων συμβάλλει στην προσαρμογή του

δικαίου στις σύγχρονες ανάγκες ή τελικά υπονομεύει την ασφάλεια δικαίου;

— Η υπερνομοθέτηση δεν είναι ξένη προς τη νοοτροπία του Έλληνα, ο οποίος συχνά προσπαθεί να βρει «παραθυράκια» σε κάθε ρύθμιση, ενώ ο νομοθέτης απαντά με ακόμη περισσότερους νόμους. Είναι ένας φαύλος κύκλος. Παλαιότερα ο νόμος ερμηνευόταν κυρίως από τη νομολογία και δεν υπήρχε η ανάγκη συνεχών παρεμβάσεων. Είναι σημείο των καιρών. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, χρειάζεται ορθότερη νομοθέτηση, χωρίς περιβόρια παρερμηνείας, ώστε ο πολίτης να έχει έναν νόμο σα-

φή, κατανοητό και εφαρμόσιμο.

— Επιδέχονται κριτική οι δικαστικές αποφάσεις;

— Όχι μόνο επιδέχονται, αλλά επιβάλλεται να δέχονται κριτική. Αλίμονο. Αρκεί να εκφράζεται με ευπρέπεια και αντικειμενικότητα. Αν είναι λίβελος δεν μιλάμε για κριτική δικαστικής απόφασης. Κάθε πράξη ανθρώπινη πρέπει να είναι δεκτική κρίσεως, ακόμη και αυστηρής.

— Η ίδρυση νέων νομικών σχολών μη κρατικών πανεπιστημίων στη χώρα μας μπορεί να ενισχύσει την ποιότητα των σπουδών και τον ακαδημαϊκό

ανταγωνισμό ή εγκυμονεί κινδύνους για το επίπεδο της νομικής κατάρτισης;

— Ημουν αντίθετος με την ίδρυσή τους πριν μεταρρυθμιστεί το άρθρο 16 του Συντάγματος. Δεν νομίζω ότι τιμά τη νομική επιστήμη και δεν τιμά το Συμβούλιο της Επικρατείας η σχετική απόφαση που εξέδωσε για το θέμα αυτό. Επρεπε να μεταρρυθμιστεί και μετά να μιλήσουμε για ξένα πανεπιστήμια. Τώρα, τι νομικούς θα βγάλουν οι νομικές σχολές, είναι ακόμη νωρίς να το πούμε. Δεν νομίζω ότι είχαμε έλλειψη νομικών. Οι τρεις νομικές σχολές ήταν υπεραρκετές.

— Πώς φαντάζεστε το δικηγορικό επάγγελμα σε δέκα χρόνια υπό την επίδραση της τεχνητής νομοσύνης;

— Η δικηγορία έχει γίνει πολύ πιο δύσκολη λόγω της πολυνομίας. Ο δικηγόρος πλέον δεν μπορεί να συμβουλευθεί τον εντολέα του χωρίς προηγουμένως να ανατρέξει σε νόμους και νομολογία. Πιστεύω ότι η τεχνητή νομοσύνη θα βοηθήσει σημαντικά τον νομικό στην αναζήτηση πηγών, αποφάσεων και βιβλιογραφίας, λειτουργώντας ως εργαλείο. Αυτό θα βοηθήσει και τον δικαστή, αλλά δεν νομίζω ότι μπορεί ποτέ η τεχνητή νομοσύνη να υποκαταστήσει

τη δικαστική κρίση. Ποτέ δεν μπορεί να βγάλει απόφαση.

— Εκεί ανοίγει ήδη η συζήτηση για τη συνταγματική αναθεώρηση, με προτάσεις για 30 άρθρα. Χρειάζεται τόσο εκτεταμένα «λίφτινγκ» ή πολλά ζητήματα λύνονται απλώς με σωστή νομοθέτηση;

— Αυτά τα οποία διάβασα ότι προτείνει η Νέα Δημοκρατία δεν είναι σαβάρια. Το Σύνταγμα είναι η κορωνίδα της νομοθεσίας μας. Πρέπει να είναι σαφές, ολιγόλογο, κατανοητό και να μην μπαίνει σε λεπτομέρειες. Ο,τι μπορεί να λυθεί με νόμο δεν είναι ανάγκη να ρυθμιστεί στο Σύνταγμα.